

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 48. broj

27. studenoga 2025.

cijena 300 Ft

FOTO: URED PREDSEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE / FILIP GLAS

Dan Hrvata u Pečuhu

3. – 6. str.

O starim hungarizmima u hrvatskom jeziku
8. stranica

Intimizam

9. stranica

„Za Koljnof” Ferencu Taschneru

10. stranica

Važno je zahvaliti, priznati, nagraditi...

U Pečuhu smo 15. studenoga obilježili tradicionalni državni Dan Hrvata u Mađarskoj. Bila je to prigoda da obilježimo važne obljetnice hrvatske zajednice u Mađarskoj iz bliske prošlosti koje su nam odredile sadašnjost, ali i budućnost. Da nije bilo onih koji su utrli put – prije 35 godina utemeljili Savez Hrvata u Mađarskoj i prije 30 godina i krovnu političku organizaciju, Hrvatsku državnu samoupravu – danas ne bismo imali ono što imamo.

Državni dan Hrvata u Mađarskoj, koji se obilježava svake godine, prilika je da se prisjetimo važnog jubileja, ali i da zahvalimo onima koji su doprinijeli razvoju i napretku hrvatske zajednice na području društvenog i kulturnog života, na polju hrvatskog obrazovanja i mladeži. Tako se svake godine priznaje zalaganje istaknutih osoba, udruga i ustanova državnim nagradama Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave.

Svečanost i sjećanje na utemeljenje samostalne krovne udruge Hrvata u Mađarskoj ove su godine uveličali i predsjednik RH Zoran Milanović te predsjednik Mađarske Tamás Sulyok.

Kako je uz ostalo na misnom slavlju u pečuškoj katedrali uoči svečanosti naglasio nadbiskup đakovačko-osječki i metropolit Đuro Hranić, trebamo biti postojani i onda kad dvojimo vrijedi li se zalagati i kad ne osjećamo da to drugi cijene, kad se i sami upitamo zašto se zalazemo i isplati li se to, je li se isplatilo. Valja biti i ostati postojan i tad, angažirati se za opće dobro zajednice.

Ove godine visoko državno odlikovanje i priznanja uručio je i predsjednik RH Zoran Milanović. Odlikovanje predsjednika RH Red hrvatskog pletera uručio je dugogodišnjem ravnatelju santovačke hrvatske škole Josi Šibalinu, a također i Povelju Predsjednika RH dvjema ustanovama i jednom orkestru. Priznanja vlastite zajednice iznimno su važna kao znak hvale i pažnje, a kad priznanje dođe od matične države, zna se da naš rad priznaje i matični narod, čiji smo neotuđiv dio ma gdje živjeli.

S. B.

GLASNIKOV TJEDAN

„Uz bilateralne susrete i razgovore dvojica predsjednika govorila su i o manjinama – hrvatskoj manjini u Mađarskoj i mađarskoj manjini u Hrvatskoj.”

U dvodnevnom posjetu Mađarskoj, na poziv svojeg kolege, predsjednika Mađarske, boravio je predsjednik Republike Hrvatske. Uz bilateralne susrete i razgovore dvojica predsjednika govorila su i o manjinama – hrvatskoj manjini u Mađarskoj i mađarskoj manjini u Hrvatskoj. Posjetili su mađarsku zajednicu u hrvatskoj Baranji, u Bilju i Kopačevu, te nazočili svečanosti Dana Hrvata u Mađarskoj. Ne događa se svaki dan da su tako visoki državni službenici među nama, pa se s pozornošću prati svaki njihov pokret i sluša svaka riječ. Protokolarni događaji kao što je Dan Hrvata u Mađarskoj mjesta su i prilike za prigodničarska slova. Tako je i bilo.

I dok su u Pečuhu dvojica predsjednika sudjelovala u programu Dana Hrvata, u Bilju su se sastali s vodstvom političke stranke Mađara u Hrvatskoj (Demokratska zajednica Mađara Hrvatske) jer Mađari imaju saborskog zastupnika. Nakon sastanka iza zatvorenih vrata uputili su se u četiri kilometra udaljeno Kopačevo, gdje su se obratili pripadnicima mađarske manjine u tamošnjem Domu Mađara i načinili veliku zajedničku fotografiju s njima.

Naše uredništvo zahvaljuje i ovim putem Uredu predsjednika Mađarske na susretljivosti, osobno i predsjedniku Sulyoku, jer nam je omogućio ekskluzivni intervju za naše platforme. Naime, dvojica predsjednika nisu davala posebne izjave, tek su imali dvije konferencije za tisak – jednu u Budimpešti, drugu u Bilju. Takve sreće za posebni intervju nismo imali s Uredom predsjednika Milanovića. Šteta. Ipak je riječ o Danu Hrvata. Na samom Danu Hrvata u Pečuhu nije bilo razgovora iza zatvorenih vrata s predstavnicima Hrvata u Mađarskoj.

Iz agencijskih vijesti u ta dva dana moglo se pročitati kako su visoki državni dužnosnici zadovoljni statusom mađarske i hrvatske manjine u dvjema zemljama, kako Mađara u Hrvatskoj ima oko 10 tisuća, a Hrvata u Mađarskoj oko 50 tisuća. Čitali smo kako se po hrvatskom predsjedniku, gledajući s aspekta Europe, bez zadrške može reći da je riječ o politički uzorno uređenim statusima manjina u Hrvatskoj i Mađarskoj te kako će „ustrajnost” na zadržavanju tog uzornog statusa i

dalje biti od najveće važnosti za razvoj naših ukupnih odnosa dviju država.

Mađarski predsjednik izjavio je kako je društvo danas atomizirano, zajednice fragmentirane, a nacija se smatra zastarjelim konceptom. Alternativa je takvim filozofijama nacionalni identitet kao temelj pojedinca i njegove budućnosti jer „biti Mađar, ali i Hrvat znači ponos i podršku”. Govorilo se o manjinama kao „mostu” suradnje i prijateljstva Hrvatske i Mađarske.

„Povijest naših uzajamnosti mi i danas razvijamo mnogostrukim međudržavnim i međunacionalnim vezama, kako uz bilateralnu suradnju na brojnim područjima tako uz Europsku uniju i NATO. No mnogo je važnije od toga ono što se događa na razini svakodnevnoga života – od međusobnih turističkih posjeta i poslovnih susreta naših građana do osobite uloge što ih imaju naše manjine: Hrvati u Mađarskoj i Mađari u Hrvatskoj. Iako je njihova autonomija prije svega kulturna, njezini su učinci i politički”, poručio je predsjednik Republike Hrvatske iz Kopačeva u Osječko-baranjskoj županiji.

Govoreći o zaštiti manjinskih prava, predsjednik Milanović istaknuo je kako je to važan stup međudržavnih i međunacionalnih odnosa, potvrđen još 1995. godine sporazumom o zaštiti prava pripadnika mađarske nacionalne manjine u Hrvatskoj i hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj. Smatra da je riječ o „uzorno uređenim statusima naših manjina”.

Bilateralne odnose Hrvatske i Mađarske predsjednik Milanović ocijenio je „dobrim i prijateljskim” usprkos povremenim oscilacijama. „Možda nekada i zaiskri koja rečenica više, ali odnosi su dobri i stabilni. Položaj je manjina recipročan, uzoran, ustvari teško da može biti bolji. Postoje granične države, susjedne države s povijesnim manjinama – jer su Hrvati i Mađari s obje strane granice povijesne manjine, etničke manjine čije su takozvane matične države povijesne, nacionalne države. Nikakve naddržave, nikakvi konglomerati, kompoziti, nego nacionalne države. Mi smo političke nacije”, izjavio je predsjednik Milanović.

Branka Pavić Blažetin

DAN HRVATA U PEČUHU 2025.

Predsjednici Milanović i Sulyok na programu Dana Hrvata u Pečuhu

U nazočnosti predsjednika Mađarske Tamása Sulyoka i predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića održan je svečani program Dana Hrvata u Pečuhu. Ovogodišnje obilježavanje bilo je u znaku dviju važnih obljetnica: 30 godina od osnivanja Hrvatske državne samouprave i 35 godina djelovanja Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Hrvatska državna samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj 25. put organizirali su Dan Hrvata u Mađarskoj kao spomen na dan kad je u Sambotelu 1990. godine počeo samostalan politički put Hrvata u Mađarskoj utemeljenjem tad državne udruge, ali i političke organizacije koja će do utemeljenja državne samouprave nakon donošenja Zakona o nacionalnim i etničkim manjinama 1993. biti partner mađarskim državnim vlastima Saveza Hrvata u Mađarskoj. Prvi Dan Hrvata održan je 2000. godine u Sambotelu.

Svetu misu predvodio je nadbiskup Đakovačko-osječke nadbiskupije Đuro Hranić

Ovogodišnji Dan počeo je svetom misom u pečuškoj katedrali koju je na hrvatskom jeziku predvodio nadbiskup Đakovačko-osječke nadbiskupije Đuro Hranić. Misno slavlje počelo je pjesmom „Ja sam s vama“. Nazočne vjernike pozdravio je voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije i sigetski župnik Gabrijel Barić.

Nadbiskup Hranić podsjetio je okupljene vjernike kako tijekom cijelog života ustrajno težimo susretu s Isusom, koji dolazi k nama, a mjesto je tog susreta euhanistija.

„Draga braćo i sestre! Sve što je lijepo ne traje vječno. Jednom završava blagdan i slavlje. Na Zemlji je sve prolazno. Isus to naglašava u današnjoj prisposobi. Ne samo da nas upozorava na neizbježni kraj već od nas očekuje i traži da to shvatimo ozbiljno. To je poruka predzadnje nedjelje crkvene godine, u kontekstu drugog dolaska Isusa

i posljednjeg suda“, rekao je Hranić dodajući da, svjesni toga, ne smijemo zaboraviti na svijet u kojem živimo, nego ga trebamo graditi, čuvati i štiti s ljudskom pažnjom i predanošću.

Svetu misu pjevao je Ženski zbor „August Šenoa“ iz Pečuha uz pratnju kantora László Cseha.

U pečuškom Centru Kodály odvijao se program ovogodišnjeg Dana Hrvata. Zainteresirani su mogli pogledati i prigodnu izložbu: 30 godina osnivanja Hrvatske državne samouprave. Koncertna dvorana bila je ispunjena do posljednjeg mjesta, a domaćini su uz dva predsjednika među ostalima pozdravili državnog tajnika pri Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske i izaslanika predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića Zvonka Milasa, državnog tajnika za vjerske i narodnosne odnose Ureda

premijera Mađarske Miklósa Soltésza, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu, veleposlanika Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladena Andrića, veleposlanika Mađarske u Republici Hrvatskoj Csabu Demcsaka, nadbiskupa đakovačko-osječkoga mons. dr. Đuro Hranića, generalnog konzula Republike Hrvatske u Pečuhu Dragu Horvata, počasnog konzula Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži Attilu Kosa, ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Zdeslava Milasa, gradonačelnika Pečuha Attilu Péterffyja.

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac uručio je Savezove nagrade zaslužnim pojedincima, a predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban dodijelio je nagrade HDS-a istaknutim članovima zajednice. Obojica predsjednika, i Sulyok i Milanović, obratila su se nazočnima svečanim govorima.

Priznanja Republike Hrvatske

Red hrvatskog pletera

Red hrvatskog pletera Josi Šibalinu

Ovom je prigodom predsjednik Milanović odlikovao Redom hrvatskog pletera Josu Šibalina za doprinos razvoju odnosa između Republike Hrvatske i Mađarske te za iznimne zasluge u promicanju hrvatske kulturne baštine i identiteta.

Povelje Republike Hrvatske predsjednik Milanović dodijelio je:

- ▶ **Hrvatskom kazalištu u Pečuhu** za doprinos razvitku odnosa Hrvatske i Mađarske te promicanje hrvatske kazališne umjetnosti
- ▶ **Kulturno-umjetničkom društvu „Tanac“** za osobit doprinos očuvanju hrvatskog narodnog blaga i folklorne tradicije Hrvata u Mađarskoj
- ▶ **Tamburaškom sastavu „Koprive“** za osobit doprinos očuvanju i razvoju glazbene kulturne baštine Hrvata u Mađarskoj.

Nagrade Saveza Hrvata u Mađarskoj

Nagrade Saveza Hrvata u Mađarskoj za poseban doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj dobili su:

- ▶ **Marta Barić Rónai** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj
- ▶ **Marija Cziczeli Cseke** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj
- ▶ **Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“** za osobit doprinos razvoju društvenoga života Hrvata u Mađarskoj.

Nagrade Hrvatske državne samouprave

Hrvatska državna samouprava dodijelila je nagrade za 2025. godinu istaknutim djelatnicima hrvatske zajednice u Mađarskoj. To su:

- ▶ **Ana Škrapić Timar** za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj
- ▶ **Antun Guban** za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga odgoja i obrazovanja u Mađarskoj
- ▶ **Jelica Matyók Csende** za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga društveno-političkog života u Mađarskoj
- ▶ **Petar Balaž** za istaknutu djelatnost na području hrvatske mladeži u Mađarskoj
- ▶ **Suzana Leszkovich** za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga odgoja i obrazovanja u Mađarskoj.

Zoran Milanović

U svojem obraćanju predsjednik Milanović naglasio je kako je učenje hrvatskog jezika od temeljne važnosti za očuvanje identiteta. „Drago mi je što održavate veze s Domovinom i što mlade generacije uče hrvatski jezik. Posebno naglašavam značaj programa učenja hrvatskog jezika koji je od temeljne važnosti za očuvanje hrvatskog identiteta“, rekao je predsjednik Zoran Milanović. Istaknuo je kako Hrvati u Mađarskoj imaju vrlo bogatu i dugu prošlost i tradiciju. „Njihovi su korijeni duboko usađeni u tlo na tim prostorima i kroz stoljeća sačuvali su hrvatski identitet. Na to smo izrazito ponosni“, dodao je.

„Dragi Hrvatice i Hrvati, hvala vam na vašem nesebičnom radu kao i na mnogim aktivnostima kojima pridonosite očuvanju hrvatskog identiteta, kulture, običaja i hrvatskog jezika. U tome imate moju potporu, a i nadležnih institucija u Republici Hrvatskoj“, poručio je predsjednik Milanović te izrazio uvjerenje kako će i mlade generacije nastaviti „dosadašnji predani rad u izgradnji mostova između naših naroda i kultura, čuvajući pri tome vlastiti identitet i baštinu“. Zaključio je: „Siguran sam kako ćete učiniti sve kako bi se dobri i bliski odnosi Hrvatske i Mađarske nastavili“.

Tamás Sulyok

U svojem je obraćanju predsjednik Sulyok naglasio kako su Hrvati u Mađarskoj cijenjeni i aktivan dio mađarskoga društva istaknuvši kako je hrvatska zajednica u Mađarskoj živa i djelatna. Njihov opstanak, očuvanje jezika, njegovanje tradicija i jačanje njihovih vrijednosti mađarski su interes isto kao što je i interes očuvanje identiteta Mađara u Hrvatskoj. Osvrćući se na duga stoljeća državnopravne povezanosti, Sulyok je rekao: „Toliko smo povezani jedni s drugima, toliko toga smo zajedno proživjeli, toliko vrijednosti stvorili jedni za druge – to se ne može zaboraviti“. Naglasio je kako su Hrvati i Mađari dva stara kršćanska naroda koji su se mnogo borili i mnogo stradali. Dva junačka naroda. Naglasio je kako su mađarski i hrvatski narod prošli dugačak zajednički put, međusobno obogaćivali svoje kulture i zajedno doprinosili duhovnoj baštini Europe.

„Mi Mađari ne zaboravljamo trenutke kad smo se mogli osloniti jedni na druge, a ni povijesne velikane i junake koji jednako pripadaju obama narodima“, istaknuo je predsjednik Sulyok. U svojem govoru nije zaboravio ni teška razdoblja u kojima su dva naroda zajedno prkosila osvajačkim carstvima braneći svoju vjeru, obitelji i vrijednosti. Istaknuo je kako su Europa i europska kultura nezamjenjiv i neotuđiv dio hrvatskog i mađarskog naroda.

Joso Ostrogonac

Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, u svojem je govoru podsjetio na dvije obljetnice koje se obilježavaju u 2025. godini: osnutak Saveza Hrvata u Mađarskoj prije 35 godina te osnutak Hrvatske državne samouprave prije 30 godina. Istaknuo je da je vrijeme pokazalo kako prihvatanje različitih mišljenja i strpljenje uvijek vode uspješnoj suradnji.

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan kazao je kako je u povodu 30. obljetnice priređena prigodna izložba. Istaknuo je postignuća Hrvatske državne samouprave navodeći organizaciju dvadesetak programa godišnje, potporu lokalnim i županijskim samoupravama te kako je HDS osnivač 17 institucija. Prije 30 godina utemeljena je državna samouprava Hrvata u Mađarskoj (ZSHM) na elektorskom skupu nakon izbora za zastupnike mjesnih hrvatskih manjinskih samouprava. Bilo je u početku dosta nepoznanica o tome kako će i u kojim okvirima raditi najviše političko predstavničko tijelo Hrvata u Mađarskoj. „Radimo na očuvanju hrvatskog jezika, kulture, identiteta

Ivan Gudan

Miklós Soltész

naših ljudi ovdje na prostorima u Mađarskoj.“ Državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose u Uredu premijera Miklós Soltész podsjetio je da je Državni dan Hrvata počeo misom u pečuškoj katedrali. Dodao je da je to snažna poruka o tome da vjera i kršćanske vrijednosti zauzimaju važno mjesto u životu hrvatskih samouprava i civilnih organizacija.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, kao izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, u svojem je obraćanju naglasio kako su Hrvati u Mađarskoj imali, imaju i

Zvonko Milas

imat će punu potporu Središnjega državnog ureda i cijele vlade. Zahvalio je svima koji ustrajno i s velikim uspjehom rade na njegovanju i promoviranju bogate hrvatske kulture te na očuvanju i razvijanju hrvatskoga identiteta među Hrvatima u Mađarskoj.

Zahvalio je mađarskoj vladi na brizi za autohtonu hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Naglasio je da i u Mađarskoj i u Hrvatskoj nacionalne manjine uživaju široka prava te aktivno sudjeluju u kulturnom, političkom i društvenom životu. Obećao je daljnju potporu programima i projektima Hrvata u Mađarskoj.

Slijedio je kulturni program. Na pozornici se u četrdesetpetominutnom kulturnom programu „Tradicijska i budućnost“ odvijala prava svečanost hrvatske baštine. Blještavilo dukata i cvancika, raskoš oplećaka, udaranje dječjih nogu u čvrsti podij, ljepota kola i plesa, zvonka zbor-ska pjesma te ritam tamburaške glazbe pokazali su koliko živo, snažno i raznoliko hrvatsko folklorno nasljeđe pulsira u Baranji. Počelo se s izvedbom himne HDS-a „Po volji Božjoj“, a nastavilo izvedbom pjesme „Oj, Baranjo, zelena livado“ i „U livadi pod jasenom“.

Večer je bila u znaku plesa, pjesme i tamburice. Našao se tu i četverominutni blok poezije, tj. čitanja pjesma pjesnika Hrvata u Mađarskoj. Slike Baranje približene su gledateljima, tamburom, plesom, riječju, fotografijom, blokom klasične instrumentalne glazbe, videoprojeksijama.

Sudionici programa bili su:

- ▶ plesna skupina Osnovne škole Miroslava Krleže
- ▶ združeni zbor pjevača hrvatskih zborova u Baranjskoj županiji (Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja, Pjevački zbor „Biser” iz Velikog Kozara, Zbor „Snaše” iz Pogana, Zbor „Karašica” iz Katolja, Zbor „August Šenoa” iz Pečuha i Zbor „Hrastina” iz Udvara)
- ▶ KUD „Baranja” i KUD „Tanac”
- ▶ učenici škole Miroslava Krleže Oszkar Bolla i Hermina Kanász
- ▶ voditeljski par Iva Slavić i Dejan Fajfer te uz njih Lelle Tomszer
- ▶ obitelj Jerant na puhačkim instrumentima

- ▶ obitelj Prosenjak na klasičnim instrumentima
- ▶ tamburaši iz Mohača
- ▶ učenici Obrazovnog centra Miroslava Krleže
- ▶ izložbu i videoprojekciju potpisalo je Neprofitno poduzeće Croatica.

Program je sastavio i režirao Slaven Vidaković, a uvježbali su ga Štef Prosenjak, Zoltan Horvat i Silvestar Balić.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Ured predsjednika Republike Hrvatske / Filip Glas i Dr. Sulyok Tamás (Facebook)

II. međunarodni festival kuhanja tripica

Nakon što je prvi međunarodni festival kuhanja fileka, održan 13. rujna 2024. u Mišljenu, oduševio sudionike i publiku, organizatori su bez dvojbe odlučili prirediti i drugo izdanje. Iako je festival trebao biti održan u travnju, zbog smrti Svetog Oca pomaknut je na rujan – izjavio je za Hrvatski glasnik predsjednik Hrvatske samouprave Mišljena Arnold Barić, ujedno i jedan od organizatora. Podsjetio je i da je inicijativa za prvo izdanje potekla od Đure Taradija iz Kukinja.

Ovogodišnji festival ostvaren je uz potporu glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge, Gradske samouprave Mišljena, Hrvatske samouprave Mišljena, Udruge „Naši ljudi“, poduzeća Tomigo Bt. i drugih sponzora.

Iskusni kuhari

Dan je počeo okupljanjem ekipa i gostiju te registracijom i zauzimanjem mjesta, nakon čega je uslijedilo pripremanje jela i kuhanje tripica. Poslije degustacije i ocjenjivanja uslijedilo je proglašenje pobjednika. Stručni žiri – u kojem su bili majstor tradicijske kuhinje Jenő Nagypál, poznati vojvođanski kuhar i „gastro vitez“ Radovan Subin te gastro majstori Tibor Braun, Zoltán Szolga i Goran Taradija – imao je nimalo lagan zadatak.

Ekipa Surdukinja

Natjecateljske ekipe kuhale su i međusobno kušale jela, družile se i zabavljale, dok je glazbenu pozadinu osigurao Tamburaški sastav „Fermata“. Posjetitelji su mogli razgledati i izložbu dresova hrvatske nogometne reprezentacije i drugih ekipa, a organizatori su nudili razna jela pripremljena u kotlićima.

Milica Klaić Taradija i Arnold Barić

I ove godine na natjecanje su se odazvali kuhari amateri iz Mađarske, Hrvatske i Srbije. Okupilo se stotinjak sudionika i degustatora, a vesela atmosfera potrajala je do kasnih sati. Cilj manifestacije nije bio samo natjecanje nego i očuvanje tradicije te zajedničko druženje uz nareske i pića koja su ekipe donijele – od domaćih travarića, suhomesnatih delicija i sireva do izvrsnih vina. Natjecalo se 17 ekipa: šest ekipa iz Hrvatske, jedna ekipa iz Srbije, jedna iz Laosa i devet ekipa iz Mađarske.

Ekipa iz Laosa

Ekipa iz Topolje

Kikindžani, majstori iz Podravine, ekipe iz Mišljena, Kukinja, Vršende, Topolja, Dombola, pa čak i Laosa te poznati restoran „Kod bake“ iz Garešnice... Svi su pokazali vrhunsko umijeće u pripremi tripica, a na kraju su sve ekipe kućama ponijele poklone organizatora. Prvo mjesto pripalo je ekipi „Kod bake“ iz Garešnice, drugo mjesto ekipi iz Kikinde, a treće mjesto ekipi Udvarac iz Mišljena. Ekipe su nagrađene peharima, Hrvatskim kalendarom 2025. i kotličem. Milorad Šibul i Zdravko Andri dobili su srebrnu plaketu za promoviranje jela od tripica. Među brojnim varijantama fileka posebno su se istaknuli i domaćini, ekipa Udvarac iz Mišljena, predvođena ocem obitelji Mišom Udvarcem.

Branka Pavić Blažetin

„O starim hungarizmima u hrvatskom jeziku“

U organizaciji Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ 9. listopada 2025. godine održano je predavanje dr. sc. Sanje Vulić. Događanje koje je moderirala ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrin održano je u Maloj vijećnici, a brojna publika uživala je u zanimljivoj predavanju pod naslovom „O starim hungarizmima u hrvatskom jeziku“. Bilo je govora o trima najstarijim riječima koje su posuđenice iz mađarskog jezika te o hrvatskim piscima u čijim se djelima pojavljuju hungarizmi. Nakon predavanja prisutni su uputili još mnogo pitanja profesorici Vulić.

Sanja Vulić drži predavanje

RAZGOVOR O PREDAVANJU

Javlja li se u glagoljaško doba mađarski toponimi?

U pisanim tekstovima koji su nastali od naših glagoljaša nema ih. Ali u samoj toponimiji možemo govoriti da je Varoš vrlo stari toponim u hrvatskom jeziku. Bio je aktualan i kad se stvarala glagoljaška književnost. U tekstovima se mađarizmi pojavljuju tek od kraja 15. stoljeća.

U djelima kojih hrvatskih književnika možemo naći hungarizme?

U cijelom nizu hrvatskih pisaca, počevši na jugu od Marka Marulića, Jurja Barakovića, Barne Karnarutića, Ivana Tomka Mrnavića, Jakete Palmotića, pa i u djelima raznih renesansnih pjesnika. Prema sjeveru taj intenzitet ne jenjava. Imate u hrvatskih protestantskih pisaca, tako u Pergošićevu Decretumu, kod pisaca ozaljskog kruga. Sve je to do kraja 19. stoljeća vrlo često. Naravno, na stranu stavljamo hungarizme koje upotrebljavamo i danas, ali to je posebna tema.

Koja su najstarija tri hungarizma u hrvatskom jeziku?

Tri najstarija hungarizma u hrvatskom jeziku su varoš, rusag na jugu odnosno

orsag na sjeveru i beteg. Specifičnost je posuđenice varoš što se ona na jugu Hrvatske pojavljuje kao toponim vrlo rano, i to u specifičnom značenju, za naselje koje se razvilo izvan gradskih zidina, tj. predgrađe. Također se mogla upotrebljavati kao opća imenica, što pokazuje govor starih Splitsana gdje se izraz varoši upotrebljavao za sva naselja općenito koja su nastala izvan Dioklecijanove palače kad se grad širio. Poseban je toponim Veli varoš, za ono najpoznatije naselje iz toga doba. Na sjeveru Hrvatske varoš, više s mađarskim izgovorom – varaš, upotrebljava se u suvremenom značenju riječi grad. Posebna je upotreba kao imenice i njezine sklonidbe, varoš – varoši kod Bunjevaca, kod šokačkih Hrvata u Slavoniji i ponegdje kod Hrvata u Bosni, opet u značenju grada, ali ovaj put s gramatičkom i izgovornom specifičnošću.

Spominjali ste u svojem predavanju Katarinu Zrinski. Kako to?

Ona također u svojem molitveniku „Putni tovaruš“ ima te mađarizme, kao i varoš kako se koristi na hrvatskom sjeveru. Nju sam spominjala jer, ako gledamo naše književne enciklopedije, povijest književnosti, pa čak i izdanja njezina Putnog tovaruša, uvijek ćemo naći da piše Katarina Zrinski. Protiv

toga sam jer je ona sama sebe potpisivala kao grofica Katarina Frankopan, hižni drg, tj. udana za grofa Petra Zrinskoga. Smatram da bi se ona trebala unositi u priručnike i općenito u literaturu kao Katarina Frankopan udana Zrinski.

Kršul

TRENUTAK ZA PJESMU

Svadba

*Evo mladoženje,
momka na silovitom vrancu:
ujahao u prsa moja,
neobuzdan, jak,
bik koji riče u zoru
na proplanku moga srca.*

*Zagrljeni jašemo
oblacima i vjetrom.
Jurimo dok se pjesma
svadbena razliježe
od planine do planine,
naša svadbena svirka
na hiljadu odjeka.*

*Vodi me pred oltar planine
gdje naša obećanja
odjekuju trostruko.
Obećanja se ta ne krše,
jer su trostruko vraćena.*

Cata Dujšin-Ribar

„Intimizam” u Klubu Augusta Šenoa

U organizaciji Hrvatskog kluba „August Šenoa” 30. rujna u Mini galeriji kluba otvorena je samostalna izložba akademskog slikara Davorina Radića pod naslovom „Intimizam”. Okupljene je u ime organizatora pozdravio voditelj kluba Mišo Šarošac, posebno istaknuvši nazočnost autora, a izložbu je otvorio Branko Matišić iz Belišća.

Za ovu prigodu Davorin Radić odabrao je manja slikarska platna, radove koji su mu osobno bliski i dragi. Pojam intimizma u slikarstvu označava posebnu psihološku dimenziju – stanje duha, a stilski nosi odjeke impresionizma i postimpresionizma.

pu Contra, koja je iste godine ostvarila jedinstvenu likovno-glazbenu mapu. Do danas je priredio 80 samostalnih izložbi. Živi i stvara u Zagrebu i Hrvatskoj Kostajnici.

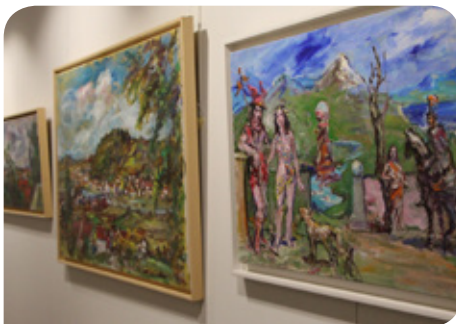
Njegov rad obilježava raznolikost motiva i tematskih ciklusa: od vizionarskih i

mitoloških prizora, urbanih veduta Zagreba i zavičajne Kostajnice do gotovo zaboravljenih prikaza portretnog slikarstva. Radić udahnuje novi život štafelajnoj slici, postiže klasičnu kvalitetu suvremenim slikarskim postupcima, a pritom ostaje vjeran figurativnoj tradiciji.

Bez obzira na to slika li krajolike, portrete, mitološke motive ili gradske prizore, Radić ostaje dosljedan figurativnom izričaju – u portretima, autoportretima i aktovima, ali i u pejzažima i urbanim vedutama. Od nježnih pejzaža i mrtvih priroda preko mitoloških i biblijskih motiva do izražajne geste i kolorita, njegova djela istražuju odnos forme, prostora i ljudske prisutnosti.

Branka Pavić Blažetin

Radić je rođen u Hrvatskoj Kostajnici, a slikarstvo je diplomirao 1983. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi Vasilija Jordana. Nakon toga usavršavao se u Majstorskoj radionici Ljube Ivančića i Nikole Reiserera (1983. – 1985.). Od 1986. profesor je na Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Godine 1998. s kolegama, slikarima i glazbenicima utemeljio je gru-

ZAGREB – U Institutu Liszt u Zagrebu 20. listopada 2025. godine održan je nastavak okruglog stola „Slika koju imamo jedni o drugima II.: Hrvatsko-mađarski odnosi od 1790. do 1918.”. Prvi dio okruglog stola održan je 29. travnja 2025. godine pod nazivom „Slika koju imamo jedni o drugima – Okrugli stol povjesničara o hrvatsko-mađarskim odnosima”. Tad su sudionici, povjesničari, pokušali odgovoriti na intrigantna pitanja: kako su Mađari vidjeli i kako danas vide Hrvate, kako su Hrvati vidjeli i kako danas vide Mađare. U raspravi koju je moderirao dr. sc. Dinko Šokčević sudjelovali su dr. sc. Judit Gál, dr. sc. Géza Pálffy, dr. sc. Damir Karbić i dr. sc. Ivana Horbec.

Ovaj nastavak bio je usmjeren na pitanja kako su Hrvati i Mađari vidjeli jedni druge tijekom povijesti te koji su događaji, mitovi i predrasude oblikovali međusobnu sliku dvaju naroda. Sudjelovali su dr. sc. Gábor Zsigmond (glavni ravnatelj Mađarskog nacionalnog muzeja), dr. sc. Dinko Šokčević (viši znanstveni suradnik, ELTE HTK Institut za povijest), dr. sc. Željko Holjevac (ravnatelj Instituta „Ivo Pilar”) i dr. sc. Branko Ostajmer (viši znanstveni suradnik u Hrvatskom institutu za povijest). Razgovor je moderirala dr. sc. Anna Mladenovics, ravnateljica Instituta Liszt.

Bogatstvo...

Garkinje

ŽIVA – NAGRADA ZA OČUVANJE SVJETSKE KULTURNE BAŠTINE

Povelja za očuvanje slavenske kulturne baštine u svijetu i Nagrada „Živa” mohačkom Muzeju „Dorottya Kanizsai”

Nagrada „Živa”, koja se dodjeljuje najboljem slavenskom muzeju, nosi ime po slavenskoj božici života, vitalnosti i plodnosti. Utemeljena je 2014. godine zahvaljujući Međunarodnoj zakladi Forum slavenskih kultura (FSK). Cilj je nagrade afirmirati najviša dostignuća i najinovativnije prakse u suvremenoj muzeologiji s posebnim naglaskom na kreativne projekte, nove pristupe radu s publikom, očuvanje kulturne baštine i promicanje dijaloga među institucijama.

Svečana dodjela Nagrada „Živa” za 2025. godinu održana je u Trebinju od 8. do 11. listopada 2025. godine. Na događanju je sudje-

lovalo više od 140 sudionika iz deset slavenskih i triju drugih zemalja, među kojima i ravnateljica mohačkog Muzeja „Dorottya Kanizsai” Andrea Kolutác-Hasanović te etnografinja istoga muzeja Mirjana Éva Bosnyák Ecsenyi.

Ove je godine žiri Nagrade „Živa” – sastavljen od 16 stručnjaka za muzeologiju iz različitih slavenskih zemalja i Europske muzejske akademije (EMA) – dodijelio priznanja, nagrade i posebne povelje muzejima iz 11 zemalja.

Posebnost ovogodišnje dodjele bila je uvođenje nove nagrade, koja se dodjeljuje za očuvanje slavenske kulturne baštine u svijetu. Ta nagrada širi misiju Žive izvan granica slavenskih zemalja koje predstavlja FSK te prepoznaje inicijative koje čuvaju slavensku kulturnu baštinu i identitet širom svijeta.

Čestitamo ravnateljici Andrei Kolutác-Hasanović i cijelom timu Muzeja „Dorottya Kanizsai” na ovom međunarodnom priznanju koje dodatno potvrđuje njihov doprinos očuvanju i promicanju slavenske baštine!

Branka Pavić Blažetin
Foto: KDMM (Facebook)

S vrijednom nagradom

Izložba i nagrada „Za Koljnof” Ferencu Taschneru

Kako donosi orf.at, u Koljnofu je otvorena izložba mjesnoga rezbara Ferenc Taschnera. U okviru izložbe načelnik Mate Firtl predao mu je nagradu općine Koljnof „Pro urbe”. Taschner je odlikovan za svoj doprinos umjetničkomu, kulturnomu i intelektualnomu jerbinstvu Koljnofa i za kreativno djelo, ko je vezano za vridnosti kršćanske vjere.

Ferenc Taschner se jur ljeta dugo bavi s drvom. S posebnom tehnikom on rizbari ili pomolja drvo i tako stvori jedinstvene umjetnine iz drva. Vjeru, šport ali i djelo oko vinograda i šalne scene ke se događaju u pivnici tematizira Ferenc Taschner u svojem kreativnom djelu. Jedan odlomak njegovoga djela se more sada viditi u općinskom stanu u Koljnofu. „Ja se jako veselim da je došlo tako čuda ljudi na otvaranje”, je rekao hobi-umjetnik Ferenc Taschner.

86-ljetni Ferenc Taschner je ali stoprv kašnje počeo kot rezbar. Kad si je hobi-umjetnik zasadio mali vinograd u vrtu si je zarizao svoj prvi monogram u drvo. Tako je zapravo počelo kreativno djelo s drvom. Pri otvaranju izložbe mu je je općina Koljnof predala nagradu za njegove zasluge. „Ja sam se presenetio da sam ja ovo dostao i sam se jako veselio”, tako Ferenc Taschner.

Branka Pavić Blažetin • Foto: Anikó T. (Facebook)

Poslije izložbe

JA ♥ UND

800-ljetni jubilej postojanja sela Unde

Kod ulazni cesta Unde dva molino – plakati najavljuju u selo dolazećem ili kroz selo putujućem gostom, da Unda slavi 800. ljetni jubilej svojega postojanja. U ovom okviru su svečevali ognjogasci svoju 130., tamburaška grupa „Veseli Gradišćanci“ 40., a ŽVS „Biseri“ 15. ljetnju obljetnicu svojega postojanja.

Slavlje sela Unde održalo se je 7. septembra s cjelodnevni programom. Svetačnu svetu mašu dopodne u 10 uri celebrirao je farnik dr. Anton Kolić, a vjerske jačke muzički su oblikovale tambure Veselih Gradišćancev i pjevačice „Biseri“. Na orgulja je Balaz Orbán pratio jačke vjernikov. U kulturnom domu postavljenoj izložbi – crtićem školske dice i fotografijam odraslih o selu Unde – se je mogla publika veseliti. Učitelj Róbert Molnár i fotograf Wilfried Mayrus su ocijenjivali „produkte“, zatim su se naprik dale nagrade i diplome.

Najmlađi

Tamburaška grupa „Veseli Gradišćanci“

Kulturni dio svečevanja je Marija Fülöp Huljev otvorila svojom pjesmom „Unda“ ča je nastavio s pozdravnimi riči Tamas Pinter, načelnik sela. Čestitku Hrvatske samuprave je tumačila Djurdjica Kiss. Osnovnoškolci su lip, šaren buket nudili publiku: Panka Alasz pjevanjem, Aron Farkaš gitarom, Benedek Németh, Csongor Szabó na klaviru, Dinara Bertha, Aron Farkaš recitiranjem, Ana Farkaš pripovidanjem o Undi. Med dičjim

ŽVS „Biseri“

Vješti recitaori

razgovaranje o starih vrimen pomagale su povećane fotografije na zidu i kompjutorska tehnika, zahvaljujući Moniki i Djuri Gosztomu. Za skupni objed, gulaš supu, odgovoran je bio glavni kuhar Richard Nemeth. Odpodne je doprimilo veselje i šalu – s takmičenjem „Ja ♥ UND“. Dvi desetočlanske grupe

Vješti recitatori

su odgovarale za Undu vezana pitanja. Stari nazivi zemljišća, običaji, farniki, učitelji, prepoznanje jačkov... Svi, svi su doprimili bogate i za premišljanje vridne i vesele trenutke u ovu dugotrajnu igru – ča su skupaspravili i peljali Tibor Balogh i Petar Szabó. Člani žirija trudili su se da pravilno sudu, tako je plava grupa pobjedila igru – a torta nagrade bile su pravilno razdijeljene. U slobodnom vrimeu i na kraju je nazočne harmonikaš Djuri Vlašić otprimio na muzičke vale jačkov.

Jubilej je skupa doprimio Undance sa sjećanjem na prošlost, na vesele, na šalne i nekada na planiranje vridne minute.

Marija Fülöp Huljev

Foto: Móni Gyuri Gosztom (Facebook)

KUGLANJE U BARČI

U organizaciji Hrvatske samouprave Barče i barčanskog KUD-a „Podravina“ 4. listopada u gostionici „Gurító“ održano je tradicionalno kuglanje. Tradicija traje već gotovo dva desetljeća – ovo je bilo petnaesto natjecanje. Prva subota listopada rezervirana je za ovaj susret Hrvata iz Podravine i njihovih prijatelja željnih dobrog druženja, ali i natjecanja u kuglanju. Jer nije ni rezultat nevažan.

Tako se na ovom susretu mogu sresti mladi koji su kao djeca, još s nekoliko mjeseci, sa svojim roditeljima, bakama i djedovima sudjelovali na natjecanju. Mogu se susresti mladići i djevojke u punoj snazi, oni malo stariji iskusni kuglači... Nažalost, vrijeme nam pokazuje kako oni koji su godinama bili na natjecanju više nisu s nama, nego nas gledaju s nebeskih visina.

Ove se godine okupilo stotinjak natjecatelja. Prijavilo se 14 tročlanih ženskih ekipa, 13 muških ekipa i jedna dječja ekipa. Natjecatelji su stigli iz Barče, Dombola, Daranja, Potonje, Novog Sela, Lukovišća, Bojeva, Rasinje, Izvara, Pečuha i Mišljena.

Okupljene je u ime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Barče Zoltán Solga, posebno pozdravljajući glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu i zamjenika župana Šomođske županije Mátyása Vörösa.

Žene iz Izvara

U ženskoj konkurenciji pobjedu je odnijela ekipa Darányi Sellök (Daranj) sa 160 srušenih čunjeva ispred ekipa Čitrik (Bojevo) i Ezüst Pillangók (Barča). U pojedinačnoj konkurenciji Gréta Kozma (Bojevo, ekipa Čitrik)

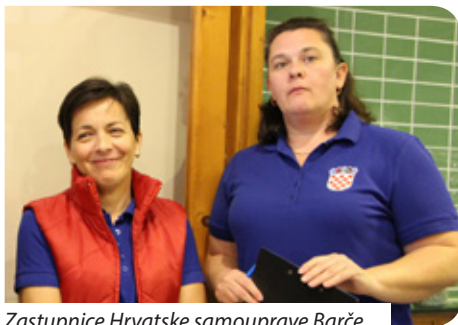
U muškoj konkurenciji prvo je mjesto pripalo ekipi Somogyi Vegyes sa 162 čunja ispred ekipe Zlatne ruke (Barča) sa 141 čunjem i ekipe Hajduk (Lukovišće) sa 140 čunjeva. Pojedinačno je Mihály Vágner (Somogyi Vegyes) briljirao s 80 srušenih čunjeva, József Tóth (Daranj) zauzeo je drugo mjesto (59 čunjeva), a József Gyurókovics (Bojevo) treće (58 čunjeva).

Natjecatelji i navijači

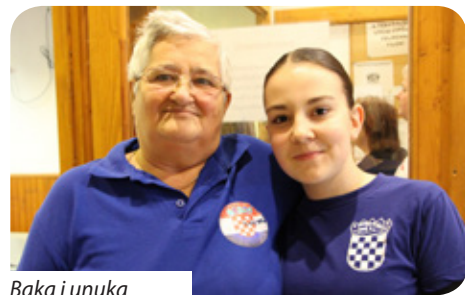
Natjecanje su počele ženske ekipe. Navijalo se i bodrilo natjecatelje uz svirku Tamburaškog sastava „Misija“, pa se usput odvijala i plesačnica. Uz dobre zalogaje i druženje vrijeme je brzo prolazilo. Počastili su me ručkom i kesten-pireom Dombolci na čelu s predsjednicom Hrvatske samouprave Ružom Sebestyén te organizatori i Zoltán Solga mojom omiljenom pizzom. Attila i Arnold brinuli su se da ne ostanem žedna. Bila je ovo prilika za razgovore o programima tijekom godine, održanim i predstojećim.

Tročlane ekipe kuglale su na tri staze, a poredak se odlučivao na temelju 3 x 5 bacanja po natjecatelju.

Zastupnice Hrvatske samouprave Barče

ponovila je svoju pobjedu od prije dvije godine (64 čunja), dok je drugo mjesto osvojila Gyuláné Gorjanác (Daranj, 61 čunja), a treće Zita Molnár (Barča, 56 čunjeva).

Baka i unuka

Dobrom raspoloženju pridonijela je i dodjela tradicionalne „limun-nagrade“, koju su ove godine kao poticaj primili Noémi Szilágyi (Novo Selo) i István Kovács (Dombol). Nagrade su uručili gradonačelnica Barče Erika Anderné Rösler i predsjednik Hrvatske samouprave Barče Zoltán Solga.

Organizatori mogu biti ponosni jer su na natjecanju sudjelovale ekipe iz gotovo svih okolnih mjesta, a gosti su pristigli čak i iz Baranje. U obiteljskom ozračju više generacija sudionika uživalo je u sportskom i kulturnom programu koji je nakon natjecanja zaključen veselom plesnom zabavom uz Tamburaški sastav „Misija“.

Branka Pavić Blažetin

SVJETSKI DAN TELEVIZIJE – 21. STUDENOGA

Televizija je uz internet jedan od najgledanijih i najutjecajnijih medija današnjice. Ona 1996. godine postaje simbol komunikacije i globalizacije nakon što je prepoznata njezina moć u prenošenju poruka, informiranja i kreiranju javnog mijenja. Od prvog televizijskog emitiranja 1936. godine na BBC-ju televizija postaje sve gledaniji i popularniji medij, a jednako su je pratile i starije i mlađe generacije. Brojnost televizijskih programa i sadržaj s godinama se povećavao, a rasla je i zainteresiranost publike za nove televizijske emisije. Sve veći i brži razvoj tehnologije omogućio je stvaranje i prenošenje kvalitetnije slike i zvuka, a sve je to rezultiralo emitiranjem sve većeg broja raznovrsnih televizijskih emisija, informativnog programa, filмова, programa za mlade, dokumentarnog programa i sl. Televizijski program postaje komercijalan te se počinju emitirati oglasi raznih proizvođača. Osim komercijalizacije televiziju su zahvatili i popularizacija i tabloidizacija, koji su doveli do stvaranja novijih televizijskih žanrova poput *lifestyle* magazina i *reality* emisija. Statistički podatci pokazuju kako gledanost televizije kao tradicionalnog medija svake godine opada, pogotovo kod mladih, koji se okreću k novim, modernijim sadržajima, načinima komunikacije i informiranja. Međutim, televizija je i danas važan alat za podizanje svijesti o problemima zajednica i planeta – to je medij koji informira, pokreće maštu i okuplja mnoštvo ljudi oko zajedničkih interesa.

KRATKA POVIJEST TELEVIZIJE

- ▶ Televizor je rezultat rada mnogih izumitelja, ali se često smatra da su prvi koraci prema njegovu stvaranju napravljeni krajem 19. i početkom 20. stoljeća.
- ▶ Paul Nipkow, njemački izumitelj, patentirao je 1884. „električni teleskop“, odnosno Nipkowljev disk, koji je omogućio prijenos slika s pomoću rotirajućeg diska.
- ▶ Poslije su ključne doprinose dali John Logie Baird, koji je 1925. demonstrirao prvi radni televizijski sustav, te Philo Farnsworth, koji je 1927. razvio potpuno elektronički televizijski sustav.

- ▶ Riječ „televizija“ upotrebljava se od 1900. godine, kad ju je smislio ruski znanstvenik Konstantin Perski na Međunarodnom kongresu u Parizu. Perski je bio inspiriran tadašnjim razvojem tehnologije prijenosa slike i pokušajem stvaranja uređaja koji bi omogućili prijenos pokretnih slika na daljinu. U Parizu je predstavio znanstveni rad u kojem je prvi put upotrijebio riječ „televizija“, koja je nastala spajanjem grčkih i latinskih riječi: „tele“ (grčki: μακρύς), što znači ‘daleko’, „visio“ (latinski), što znači ‘vidjeti’.
- ▶ Prvi televizijski prijenos Olimpijskih igara emitirao se 1936. iz Berlina. Prikazivanje je bilo dostupno samo lokalno, a gledatelji su slike pratili preko posebnih javnih uređaja.
- ▶ Prva televizijska reklama trajala je 20 sekundi, a emitirana je 1941. tijekom utakmice između Brooklyn Dodgersa i Philadelphia Phillies. Promovirala je sat tvrtke Bulova Corporation. Reklame su tad bile povoljne: 20 sekundi udarnog termina stajalo je oko 9 eura.
- ▶ Na američkim predsjedničkim izborima 1960. godine kandidati John F. Kennedy i Richard Nixon prvi su put stali pred televizijske kamere i raspravljali na izbornom sučeljanju.
- ▶ Šezdesete godine prošlog stoljeća donijele su velik napredak televiziji. Prvi televizijski satelit lansiran je 1962., a 1969. više od 600 milijuna ljudi uživo je gledalo slijetanje na Mjesec iz svojih domova.
- ▶ Prvi videorekorder (VCR) napravila je tvrtka Sony 1970. godine, a to je omogućilo prvo povoljno snimanje televizijskih emisija.

Beta

Suradnja u cilju njegovanja hrvatskog jezika

U sklopu projekta „Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori“ od 5. do 8. studenoga profesorice i studentice s Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu provele su radni tjedan u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom zavodu „Stipan Blažetin“ i Osnovnoj školi „Katarina Zrinski“ u Serdahelu. Studentice apsolvantske godine Greta Pribanić i Marta Stričak u okviru nastave na predmetu Jezik Hrvata u dijaspori održavale su praktične vježbe učenicima mjesne škole pod mentoriranjem prof. dr. sc. Sanje Vulić i asistentice dr. sc. Lidije Bogović. Tijekom boravka u Serdahelu u Zavodu „Stipan Blažetin“ održan je Okrugli stol na temu „Stare pomurske i međimurske riječi“ koji je moderirala ravnateljica zavoda Zorica Prosenjak Matola.

Radi što boljeg upoznavanja hrvatskih zajednica u dijaspori na inicijativu prof. dr. sc. Sanje Vulić na zagrebačkom Fakultetu hrvatskih studija 2009. godine uveden je predmet Jezik Hrvata u dijaspori, a poslije i predmet Nastava hrvatskoga jezika u dijaspori. Nakon toga Znanstveno-nastavno vijeće fakulteta prihvatilo je i projekt „Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori“ u sklopu kojeg se ostvaruju brojne zajedničke aktivnosti s ustanovama hrvatske zajednice u Mađarskoj, počevši od Kerestura, Šeljina, Pečuha do Serdahela. Profesorica Vulić zapravo je izgradila mrežu suradnje s hrvatskim ustanovama u Mađarskoj radi njegovanja hrvatskoga jezika.

Sanja Vulić i Lidija Bogović

profesorica je u svojem izlaganju to pokazala s konkretnim riječima koje se upotrebljavaju u različitim dijalektima.

Župnik iz Goričana Josip Drvoderić razlike i sličnosti prikazao je u međimurskom i pomurskom pjesništvu. Govorio je o međimurskom pjesniku Florijanu Andrašecu i etnomuzikologu dr. Vinku Žgancu, o razlikama između tekstova pomurskih i međimurskih popijevaka te o utjecaju štokavskog standarda i mađarskog jezika na međimurski dijalekt u raznim razdobljima. Kao primjere pročitao je nekoliko Andrašecovih pjesama i svojih pjesama po kojima se vidio razvoj kajkavskog dijalekta kroz vremena. Asistentica dr. sc. Lidija Bogović govorila je o međimurskom leksiku i frazemima, o slikovitom značenju određenih riječi. Objasnila je značenje nekih kajkavskih poslovice koje se i danas upotrebljavaju za ista značenja.

Josip Drvoderić

Svake godine u sklopu suradnje u Hrvatskom kulturno-prosvjetnom zavodu „Stipan Blažetin“ održava se i okrugli stol povezan s pomurskim Hrvatima. Prijašnjih godina predstavljeni su najpoznatiji književnici regije, a ovaj je put profesorica Vulić smatrala važnim pozabaviti se kajkavskim pomurskim dijalektom i njegovom povezanošću s drugim dijalektima i mjesnim govorima.

„Tijekom višegodišnje suradnje uočila sam da su za ovdašnje Hrvate vrlo važni mjesni govori. Ljudi koji ga još govore povezuju se s njim. Međutim, kako sam ja uvijek prije svega hrvatski integralist, meni je svaki hrvatski kraj jednako važan i svi hrvatski ljudi jednako važni. Uvijek nastojim staviti lokalnu temu u širi hrvatski kontekst i pokazati koliko je važno čuvanje mjesnih govora i lokalne kulture, da je važno i ne zatvarati se u male uske krugove, nego shvatiti da su to zapravo sastavni dijelovi jedne šire hrvatske kulture i to konkretno i pokazati“, rekla je profesorica Vulić te dodala kako se prečesto inzistira na razlikama među Hrvatima, a ona kao jezikoslovka i dijalektologinja želi naglasiti upravo ono suprotno – što je zajedničko. Naime, ključne riječi koje su izvorno hrvatske gotovo se isto upotrebljavaju u svim trima hrvatskim narječjima. Pro-

Katica Lukač Brodač

Jedna je komponenta projekta suradnje održavanje praktičnih vježbi studenata apsolvantske godine u hrvatskim osnovnim i srednjim školama. Tako su ovaj put Greta Pribanić i Marta Stričak s učenicima viših razreda serdahelske osnovne škole vježbale komunikaciju na hrvatskom jeziku odnosno uvježbavale pjesmu iz zbirke za djecu hrvatske književnice Irene Stanić Rašin „Šaljivo putovanje Hrvatskom“. Učenici 8. razreda učili su pisati sastavke i vježbali razgovorne situacije s profesoricama.

Na okruglom stolu učenici 6. razreda serdahelske osnovne škole iznenadili su okupljene recitiranjem pjesme koju su naučili sa studenticama, učiteljice Katica Lukač Brodač i Marija Kanižai Prosenjak obogatile su program recitacijama na kajkavskom dijalektu, a tamburaši Tamburaškog sastava „Pomurske žice“ s hrvatskim melodijama povel su sudionike okruglog stola u razne krajeve Hrvatske i hrvatskih regija Mađarske. Na okruglom stolu nazočio je novoizabrani načelnik Stjepan Mihović te dr. Erika Rac, jedna od autora Rječnika pomurskih Hrvata.

Beta

Hrvatsko-japanski koncert u Budimpešti – rijetka glazbena poslastica

Veleposlanici Japana i Hrvatske u Mađarskoj, Hikariko Ono i Mladen Andrlić, bili su domaćini zajedničkog koncerta svjetski priznatih glazbenika – pijanistice Yoko Nishii i gitarista, profesora i skladatelja Petra Čulića. Koncert je održan 22. listopada 2025. u impozantnoj dvorani Metropolitan Knjižnice „Ervin Szabó”.

Prisutni su mogli uživati u skladbama Dore Pejačević, Ferenc Liszta, Petra Čulića te u tradicionalnim japanskim, španjolskim i dalmatinskim skladbama. Iako su virtuozi, i Yoko i Petar, već nastupali u Budimpešti, ovo je njihov prvi zajednički nastup te je sinergija klavira i klasične gitare stvarala poseban glazbeni doživljaj.

„Oduševljen sam ovim predivnim prostorom, čast mi je da sam mogao nastupati na ovom koncertu hrvatsko-japanskog prijateljstva s predivnom Yoko Nishii”, izjavio je virtuoz Čulić. Petar, koji je stalni član stručnog žirija u međunarodnom natjecanju mladih glazbenika Virtuosos V4+, dolazi barem dvaput godišnje u Budimpeštu, a početkom ove godine nastupio je i u Veleposlanstvu RH u Mađarskoj u povodu obljetnice Dana međunarodnog priznanja Republike Hrvatske.

Koncert se sastojao od dva djela, a u prvom dijelu glazbenici su svirali posebno. Gitarist Petar Čulić počeo je nastup izvođenjem vlastiti aranžman *Emptiness*, a nastavio izvođenjem skladbe: Španjolska tradicionalna pjesma: *El Vito* (arr. Yuquijiro Yocoh), Japanska tradicionalna skladba: *Sakura*, Theme and

Variations (arr. Petar Čulić), Tradicionalni ple-
sovi Dalmacije (Dubrovnika, Trogira, Splita).

Zatim je podij preuzela pijanistica svjetskog glasa Yoko Nishii, inače velika zaljubljenica u Hrvatsku. U Hrvatskoj je i studirala, pa je zove drugim domom. Ona svake godine stigne iz Japana u Hrvatsku i izvede po dvije turneje godišnje. Za publiku – koja se sastojala od tridesetak veleposlanika i diplomata, mađarskih uzvanika i predstavnika lokalne hrvatske i japanske zajednice – Yoko je izvela skladbe Dore Pejačević: *Rose* („*Flowers’ Life*” Op. 19-5) i *Cvjetni vrtlog* (Op. 45), zatim skladbu „*Trifoliate Orange Blossoms*” Kosakua Yamada, „*Dreams of Love No. 3*” i „*La Campanella*” (arr. Ferruccio Busoni) Ferenc Liszta. Yoko je svojim opusom ujedinila hrvatsku, japansku i mađarsku glazbenu baštinu.

Uslijedio je kratak predah, a nakon njega šećer na kraju – zajednički nastup u kojem su izvedena glazbena remek-djela Joaquína Rodriga (*Concierto de Aranjuez*, II. Adagio) i Marija Castelnuevo-Tedescoa (*Fantasia*, Op. 145: I. Andantino II. Vivacissim).

O svojim dojmovima nakon nastupa Yoko Nishii je izjavila: „Prvi sam put nastu-

Yoko Nishii i Petar Čulić

pala uz gitaru. Upoznala sam se s Petrom, fantastičnim gitaristom, tek jučer. Zbog toga sam bila malo zabrinuta. Sinoć smo imali prvu probu. Sve je ispalo odlično, nastup je bio fantastičan i jako sam uživala u izvedbi. Nadam se da će biti još prilike za suradnju s Petrom. Možda ćemo nastupiti zajedno i u Japanu, u Hrvatskoj...”

Ovaj koncert samo je jedan u nizu hrvatsko-japanskih suradnji koje njeguju dva veleposlanstva. Nakon koncerta priređen je domjenak s japanskim i hrvatskim delicijama i pićima.

Kršul

JESENSKI IZLET

U organizaciji budimpeštanskih Hrvatskih samouprava Čepela, Ferencvárosa i XVI. okruga 26. listopada 2025. organiziran je jednodnevni izlet u Mohač i Park prirode Kopački rit.

Na izlet su pošli Hrvati iz Budimpešte svih uzrasta te su, provodeći nedjelju zajedno uz druženje i putovanje, podijelili zajedničke doživljaje. Ekipa se organiziranim prijevozom najprije uputila u Mohač, gdje su doznali više o tamošnjoj baštini, posebno pohodu bušara, koji je zaštićen i UNESCO-om. Isti organizatori već su prije dvije godine organizirali izlet na ista odredišta. Tad su posjetili Muzej Dorottye Kanizsai u Mohaču, koji je kulturno središte južnoslavenskih narodnosti koje žive uz Dunav, Dravu i Muru. Ondje su posjetili izložbu „Susret naroda kod mohačkog Dunava”, koja ističe i značajke vjerskih i etničkih tradicija te prikazuje materijalnu kulturu i folklor hrvatskih, srpskih i slovenskih zajednica u Mađarskoj. Budući da su muzej već posjetili, ovaj su put posjet iskoristili za detaljno upoznavanje grada.

Izletnici

Nakon Mohača izlet se nastavio u Park prirode Kopački rit. Uslijedila je vožnja brodom po Dunavu, a zatim posjet obližnjoj vinariji Pinkert u mjestu Suza. U vinariji Pin-

kert sudionike izleta čekalo je iznenađenje. Naime, dočeka ih je svojom svirkom pečuški TS „Misija”. Čak pedesetak izletnika zajedno je ručalo tradicionalni čobanac, kušalo vina, obišlo vinski podrum. Društvu su se pridružili i gosti iz Osijeka te Vesna Mores, koja je nedavno imala izložbu „Žene svijeta u crvenom” u Croatiaci. Po svemu sudeći, suradnja s umjetnicom nastaviti će se i u budućnosti.

Prema riječima predsjednice Hrvatske samouprave Ferencvárosa Kinge Kolesza, cilj je Jesenskog izleta, kao i brojnih takvih prethodnih izleta, jačanje hrvatske zajednice u Budimpešti i njegovanje veze s matičnom zemljom.

Program je ostvaren uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Kršul

BERBENA POVORKA U ČEPREGU

Berbena povorka i svečanosti u Čepregu ne mogu proći bez prijatelja iz Hrvatske – Društva Mađara iz Pakraca, koje njeguje dugogodišnje dobre odnose ne samo s gradom Čepregom nego i s tamošnjom hrvatskom samoupravom na čelu s Marijom Krály. Tako je bilo i ove godine 19. i 20. rujna.

Suradnja glazbenih škola dvaju gradova te suradnja Hrvata iz Čeprega i Mađara iz Pakraca već je godinama na zavidnoj razini. I ove su godine Hrvati iz Čeprega aktivno sudjelovali u berbenoj povorci na ulicama grada i u svim pratećim sadržajima sa svojim prijateljima iz Pakraca.

„Iznimno sam zadovoljan što su domaćini prihvatili naš prijedlog da sve prikupljene donacije od podjele langošica i palačinki doniramo jednoj od ustanova na njihovu području. Zahvaljujući mojoj vrijednoj ekipi prikupili smo 140 tisuća forinti koje sam na središnjem gradskom trgu

U povijesnim kostimima

U berbenoj povorci

Kako prenosi Pakrački list, članovi Društva Mađara Pakrac i Zajednice Mađara Daruvar sudjelovali su 20. rujna na tradicionalnim berbenim svečanostima. Na središnjem gradskom trgu pripremali su langošice i palačinke za mnogobrojne posjetitelje.

predao gradonačelniku Čeprega Zoltánu Horváthu za potrebe tamošnjeg dječjeg vrtića“, istaknuo je predsjednik Društva Mađara Pakrac Josip Fa.

U ovogodišnjoj berbenoj povorci prvi su put sudjelovali i kostimirani predstavnici daruvarskih i pakračkih Jankovića. Posjet

je iskorišten i za susret s prijateljima iz Hrvatske samouprave Čeprega predvođene Marijom Krály.

Pakrački i daruvarski Mađari iskoristili su boravak u Čepregu i za posjet kraljevskom gradu Kisegu, gdje su razgledali dvorac Nikole Jurišića i druge povijesne znamenitosti. Novi susret predstavnika dvaju prijateljskih gradova planiran je za vrijeme održavanja Slavonskog banovca u Pakracu, kad se očekuje dolazak izaslanstva Grada Čeprega i Hrvatske samouprave Čeprega.

Čepreg je gradić udaljen svega šest kilometara od austrijske granice, a s Pakracom ga veže plemićka obitelj Janković – nekadašnji vlasnici pakračkog vlastelinstva koji su ovim krajem oko Čeprega vladali punih sto godina, od 1760. do 1860. godine.

*Branka Pavić Blažetin
Foto: Ádam Tarsoly*

ZAGREB – Institut za istraživanje migracija (IMIN) ove je godine bio partner na trećoj bijenalnoj međunarodnoj znanstvenoj konferenciji „Creative Future Insights: Creativity of Othering in the Age of Migration“, održanoj 18. i 19. rujna 2025. godine na Sveučilištu VERN i Ekonomskom institutu u Zagrebu. Ove godine konferencija je bila posvećena kreativnosti „Drugosti“ u razdoblju migracija, a u sklopu nje IMIN je organizirao panel „Between Inspiration and Exclusion: Experiences of Othering in Croatia’s Creative Sector“ („Između inspiracije i odbacivanja: iskustvo Drugosti u hrvatskom kreativnom sektoru“), koji je moderirao doktorand Vjekoslav Blažetin. Panelisti su bili nagra-

đivani plesač i svjetski prvak Victor Szabó, mađarskog podrijetla, te udaraljaš i docent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu Luis Camacho Montealegre, španjolskog podrijetla. Obojica su istaknula da su u Hrvatskoj vrlo dobro prihvaćeni i u kreativnom sektoru i u širem društvenom okruženju te da ne osjećaju diskriminaciju zbog imigrantskog statusa. Profesionalno se osjećaju potpuno ostvareno, a dolazak iz druge tradicije obogatio je njihov kulturni izričaj i stvorio tzv. „treći prostor“ kreativnosti, iznad puke kombinacije hrvatske i imigrantske tradicije. Pozdravni govor održala je dr. sc. Mirela Holy, znanstvena savjetnica u IMIN-u i inicijatorica konferencije.